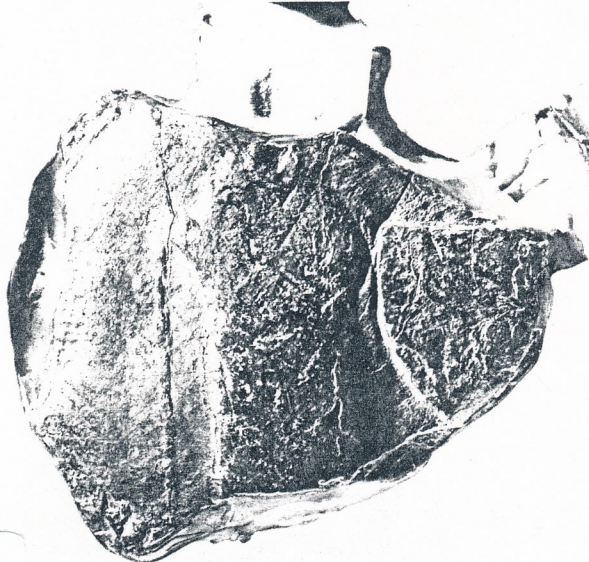


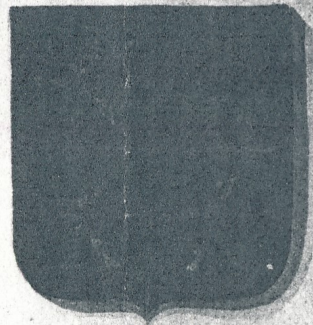
BEWAARPLAATS RANB	ARCHIEF/COLLECTIE P9	INV./CAT.NR. 461 741?	FOTONEGATIEF PLAATS EN NR. RANB 26-92-30	AFGIETSEL PLAATS EN NR. Eigendom Stichting BRABANTS HEEM	NR.	
TUM: 1606		ZEGEL VAN <i>schepenen van Someren</i>				
		FUNCTIE				
		RANDSCHRIFT				
		ZEGELCLAUSULE				
		VOORSTELLING				
MATERIAAL	KLEUR	VORM	MAAT	STAAT	BEVESTIGING	CONTRAZEGE

VAN WEGE DEN KONING.

DE HOOGHE RAAD VAN ADEL, gebruik makende van de magt aan
denzelve verleend, bij besluit van den 20^{sten} Februarij 1816, bevestigt bij
dezen de Gemeente van *Someren*.

ingevolge het, door haar gedaan verzoek, in het bezit van het navolgende Wapen:

*Synde van Keel, beladen
met vier klimmende Leuven*



*met een kruis gecantonneerd
alles van goud.*

Gedaan in 'S GRAVENHAGE den 16^{ten} July 1817.

Min. L. J. J. J.
van Someren

TER ORDONNANTIE VAN DEN HOOGHEN RAAD,

J. Wachervan den Secretaris.

Vomerem den 15 maart 1815.

Am 16 Aug 1815

fol. 19.

Ter voldoening aan de Bekendmaking van W. Excellentie dats 14 Januarij en 20 Briarij Jongstleden, gembreed in de Drie Bladen deser Provincie N^o 5 en 16, conform de advertentie van de Hooge Raad van Adel dats 5 Januarij daar te vooren, heb ik di. Eer. W. Excellentie bij deze te doen toefan de hier onderstaande mainkeurige afteken van het van Ouder tijden af gebruikelijke Wapen deser Gemeente, waar op ik de Confirmatie van Zijne Koninglijke Hooghe Onzen Hoog euerbiedigden Souverein en Registratie van het Zelve erbidig verzoe.

Quangande de Oorsprong van voor Wapen, heb ik W. Excellentie geene juiste opgave doen, echter is het zeker waarschijnelyk hoefde van de Oude Privilegien deser Gemeente, als die van Hertog Jan van Brabant van den Jare 1301, waar bij deze Gemeente boven andere plaatsen als een Vrijhe is begunstigd geworden, dat ook zodanig na hoewel in opene Privilegien vermeld of Criminel Bewijs meer voorthanden zijnde, dat een van de voormalige Souvereinen van deze Gemeente is verleen geworden.

Ik heb di. Eer. mij met Verschuldige Hoogachtting te ondemmen.

De Burgemeester der Gemeente van Vomerem.
J. H. Remmen



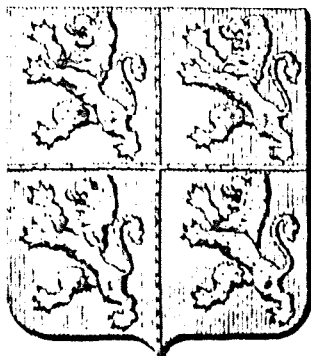


Abt. 1



Abt. 2

Abt. 3



Abt. 4



HET WAPEN VAN DE GEMEENTE SOMEREN

door Mr. Dr. J. P. W. A. Smit, oud-rijksarchivaris in Noord-Brabant.

Het tegenwoordige wapen van de gemeente Someren behoort, naar de officiële beschrijving te oordelen, te zijn: „van keel, beladen met een kruis, gecantonneerd met vier klimmende leeuwen, alles van goud" (afb. no. 3). Het is een van de vele misvattingen van de Hoge Raad van Adel van het jaar 1817, maar de meest in het oog lopende fout er van kan ik niet met voldoende zekerheid aanduiden, zo lang mij de juiste afbeelding er van niet bekend is, die als toelichting aan het toenmalig besluit van die raad, vermoedelijk van 16 juli 1817, was toegevoegd.

Te oordelen naar de afbeelding in het officieuze wapenboek van d'Ablaing van Giessenburg heeft de Hoge Raad de omgrenzing der vier schilden, waaruit het hoofdschild is samengesteld, voor zover zij samenstoten, voor een heraldisch kruis aangezien. Omdat een schildomgrenzing, wel te onderscheiden van een schildzoom, geen wezenlijke betekenis heeft en dus, ook in gekleurde afbeeldingen, als zwart wordt voorgesteld, is het een tweede fout, dat dit kruis, samengesteld uit lijnen, welke de omgrenzing der kwartieren zijn, voor zover deze samenstoten, als van goud beschreven werd. Een kwartier is immers een schild, dat in een groter schild verzameld is.

Later, uiterlijk in 1874, te oordelen naar een voorhanden zegelstempelafdruk in lak, heeft men gemeend deze in het oog lopende fout te herstellen door aan het lijnenkruis de normale afmetingen van het heraldieke kruis te geven (afb. no. 4). Dit heeft het vermoedelijk gelijktijdig gebruik van een rubberstempel met het lijnenkruis niet in de weg gestaan.

Dit schouwspel der vergissingen is van minder belang dan de voorgeschiedenis van dit wapen. Jammer genoeg kan ik daarover bij gebrek aan de nodige gegevens niet met die zekerheid

spreken, welke het belang van dit wapen, met vele andere der Nederlandse gemeenten vergeleken, verdient. Immers nam Someren oudtijds onder de Brabantse gemeenten, ofschoon in de staatsrechtelijken zin van het woord geen stad, een opmerkelijke plaats in. Zij is de plundering van 1506 en de opvolgende brandschatting door de Geldersen blijkbaar nooit geheel te boven gekomen.¹

Dit eist, omdat de rechtsfiguur van deze Brabantse gemeente en de betekenis van haar zegel, waaruit het wapen ontstaan is, in de loop van de eeuwen veranderd is, een toelichting. Wat de eerste wijziging betreft, deze is meer feitelijk dan juridisch. De historische lijn is in deze nimmer revolutionair verbroken en dus kan gezegd worden, dat Someren een eeuwenoud zegel rechtmatig bezit. Evenwel moet van een stormachtige, zowel juridische als feitelijke ontwikkeling gesproken worden. Het is ons namelijk voor het jaar 1817 slechts door zegels bekend, waarin het overigens niet de voornaamste plaats innam.

Men bedenke, dat een middeleeuwse gemeente slechts over zeer gebrekkige middelen beschikte om haar gezag geldend te maken en haar besluiten zo nodig door vonnis te doen eerbiedigen. Dit geschiedde, indien de zaak om haar gewicht niet mondeling kon afgedaan worden, door een geschreven stuk, dat door aanhechting van een zegel gesterkt werd. Dit zegel bevatte in relief, maar doorgaans zonder kleuren, zowel de kwaliteit van het bestuur als het rechtsbeeld of rechtsteken, ten overstaan waarvan bij gebreke van de gezagdrager of het college zelf het besluit genomen werd. Een van de onderdelen van dat zegel is tot het wapen van de gemeente geëvolueerd.

Ter zake echter. De oudste afdruk van de stempel, waarover ik beschik, is onder een acte van 1508 te vinden², maar omdat deze afdruk zeer geschonden is, maak ik tevens van de afbeelding gebruik, die de Witheer Ign. Welvaarts van de abdij van

¹ L. C. H. Schutjes *Geschiedenis van het Bisdom 's-Hertogenbosch*, dl. V (St. Michielsgestel 1876), blz. 655 e.v. in voce Someren.

² Rijksarchief in Noord-Brabant, Archief van het weeshuis van 's-Hertogenbosch, inv. nr. 487.

Postel aan een artikel over Lierop heeft toegevoegd³ (afb. 1). Dit betreft een zegel van 1441, dat blijkbaar met de zelfde stempel gemaakt is. Men ziet het beeld van een gemijterde priester, bisschop of abt met de kromstaf in de rechterhand en de linker voor de borst gehouden. Aan zijn linkerzijde bevindt zich een wapenschild, zijnde gevierendeeld, 1 en 4 een klimmende leeuw; 2 en 3 een klimmende leeuw, gekroond en met dubbele staart. De ronde achtergrond is met een netwerk van schuinsrechts en schuinslinks elkander rechthoekig snijdende lijnen, met in elk ruitje een vierpuntig sterretje versierd. Het geheel is omgeven door de volgende legende: sigillu(m) + com(m)une; scabinoru(m) [de] (S)omeren.

Blijkens dit schild, dat evident dat van de Brabantse hertog Jan III is, die daarmee van 1320 tot 1355 gezegeld heeft⁴, is de oudst bekende stempel dus op zijn vroegst in het jaar 1320 aangemaakt.

Aangezien hertog Jan II in 1301 aan Someren een bank van 7 schepenen verleende⁵ en deze destijds voor haar bestuur en rechtspraak een zegel behoefde, mag men aannemen, dat een of meer stempels met diens wapen verloren zijn. Daarentegen kan dit niet ouder geweest zijn dan het midden der 13e eeuw, omdat Brabantse dorpen als Someren toen nog geen recht van zegel hadden.⁶

Dit geestelijk beeld en dit vierleeuwenschild worden vaak in Noord- en Zuid-Brabantse gemeentezegels gevonden, zovaak zelfs, dat gevolgtrekkingen gemaakt kunnen worden, die, van het algemene tot het bijzondere afdalende, in staat stellen het zegel van Someren, de geschonden staat er van ten spijt, nader te verklaren.

³ *Tijdschrift voor Noord-Brabantsche geschiedenis, taal- en letterkunde*, dl. I (1884), blz. 99.

⁴ J. P. W. A. Smit, *Het wapen van Noord-Brabant in Brabants Jaarboek*, dl. I (1949), blz. 119 e.v.

Zijn voorgangers zegelden met de leeuw van Hendrik I en zijn opvolgster met de vier leeuwen van haar vader en van haar gemaal Wenceslas.

⁵ Zie de inleiding van de inventaris van het oud-archief der gemeente door J. Cunen.

⁶ Zie mijn studie *De Brabantsche beelden en teekens van recht* ('s-Gravenhage 1957), blz. 85 e.v.

Inderdaad klimt de voorstelling, waarvan het zegel een 14de-eeuwse versie is, in beginsel tot de 13de eeuw op, al spreekt het van zelf, dat de ontwikkeling van de administratie en rechtspraak inmiddels stormachtig was voortgegaan en hetgeen vroeger zinrijk en volkomen verantwoord was, inmiddels een min of meer afgesleten indruk moest maken en misduid werd.

Men dient te weten, dat dit zegel, hoezeer de opmerkzaamheid waard, voor ons slechts van belang is, in zover vastgelegd en zelfs bewezen wordt, hetgeen te Someren voor de ogen der aanwezigen oudtijds plaats vond. Men zag te bestemder plaats en tijd het bestuur, destijds schout en schepenen genaamd, vergaderd. Dit schouwspel werd zeer formeel gevoerd maar werd gekenmerkt door de eenvoud van de aanwezige symbolen, die de handelingen niet alleen toelichtten, maar ook bevestigden. Men zag dunkt mij boven het bestuur een rond bord, dat vermoedelijk rood geverfd was, althans door de aanwezigen zo gezien en verklaard werd, hoewel deze kleur een symbolische betekenis had. Voor dit bord, vermoedelijk schijf genaamd, was het beeld geplaatst — misschien was het zelfs in reliëf er tegen bevestigd — van een geestelijk persoon, die de grondheer van Someren was d.w.z. het publiek gezag bezat en in wiens naam dit alles geschiedde. Vroeger was hij persoonlijk aanwezig geweest. Ook dit beeld was gekleurd, niet zo zeer om zijn kerkelijk kleed, hoofdbedekking en dergelijke te onderscheiden als om zijn waardigheid op symbolische wijze door kostbaarheid van gebruikt materiaal en glans te doen uitkomen. Het is zelfs mogelijk, dat het met edel metaal beslagen was.⁷

Deze schijf met haar beeld zijn door de graveur in de zegelstempel overgenomen, waarbij de rode kleur van de schijf door het reeds genoemd ruitvormig gearceerd werd aangeduid en die van het beeld verwaarloosd. De schriftelijke toelichting tot het zegel werd als niet tot de schijf behorend op het overige zegelveld en dus om de schijf heen gelegd.

De geschiedenis van Someren is feitelijk nog niet geschreven, maar in afwachting en bij gebreke daarvan maak ik ge-

⁷ A.w., blz. 100 e.v. en 176 e.v

bruik van hetgeen wijlen J. Cunen, als boven gezegd, in de inleiding van zijn inventaris daar omtrent wist te zeggen.

Het is zeer waarschijnlijk, dat het kapittel van St. Lambert van Luik d.w.z. naar ouder recht deze bisschop zelf de eerste grondheer van Someren geweest is. Daarvoor pleiten, dat een der gemeenten, dat is onverdeeld gemeen grondbezit, door de vrijheid in een latere eeuw van dit kapittel gekocht is en dat zij ook de tienden ter plaatse (in onverdeelde eigendom met het convent van Hoydonk) bezat, hetgeen samenhangt met het patronaatsrecht der parochiekerk. Evenwel moet zich reeds vóór het jaar 1224 een verandering voltrokken hebben, omdat, vermoedelijk in genoemd jaar een zekere „Henrick, edelman van Someren“, derhalve daar gevestigd of zelfs heer van Someren, de of althans een tiende aldaar aan den abt van Floreffes ten behoeve van het godshuis van Postel in aalmoes overdroeg. Dit tiendrecht hield hij in leen van de custos van het kapittel van Luik, die bovendien de abt van zijn leenplicht ontsloeg.

Er is blijkbaar nog meer geschied, zonder dat het beschreven tot ons gekomen is en dit betrof de hertog van Brabant, die, als gezegd, in 1301 aan die van Someren een bank van 7 schepenen, vrijdom van dienst buiten bepaalde gevallen en vrij gebruik van hun gemene gronden of van één daarvan, gegeven had m.a.w. als overheer of souverain opgetreden was. Ik laat daar, in hoeverre dit de grondheerlijkheid van de plaats betrof en of naast de laatbank de schepenbank werd ingericht dan wel een reeds bestaande van 5 tot 7 schepenen werd uitgebreid. Men verwonderde zich niet over de uitvoerigheid van dit beoog, want door al deze feiten kunnen vorm en inhoud van het zegel bepaald zijn.

De feiten omtrent het zo administratieve als justitiële bestuur van Someren zijn dus schaars, maar zij veroorloven de onderstelling, dat het ter plaatse tentoongestelde beeld St. Lambertus niet zo zeer als bisschop dan als grondheer heeft voorgesteld, niettegenstaande de uitoefening van zijn rechten door het kapittel of beter door de custos er van gevoerd werd.

Men zou tegen deze toeschrijving kunnen aanvoeren, dat de op de schijf en dus uit de tweede hand op het zegel voorgestelde priester ook wel de abt van Floreffes of zelfs de prior

van Postel zou kunnen zijn. Inderdaad is mijn bewijsvoering in dit opzicht gebrekkig door het feit, dat het zegelbeeld zijn hoofd verloren heeft. Aangezien de replieken, als gezegd, een gemijterden priester, met den kromstaf naar buiten gewend, bevatten, komt de prior van Postel niet in aanmerking en evenmin de abt van Floreffe, omdat deze eerst in 1450 het recht van mijter ontving⁸, daargelaten, dat abten later gewoon zijn de kromstaf naar binnen gewend te voeren.

Een ander bezwaar zou zijn, dat hieruit zou volgen, dat het kapittel van Luik een eeuw na zijn terugtreden, ja zelfs in 1508, datum van het oudste bewaarde zegel, nog als de grondheer van Someren zou dienen beschouwd te worden. Zodoende schrijft men de gemiddelde Middeleeuwer te veel juridisch inzicht en vooral opmerkzaamheid toe. Het vervolg van deze studie zal leren, dat het wapenschild der hertogen van Brabant uit het Leuvense Huis zelfs nog in 1795 in het zegel van menige Noordbrabantse gemeente prijkte en dat alleen scherpslijpers als de Franse Republiekeinen hiertegen te velde trokken.

Bovendien is er de zegellegende (randschrift). Deze, die later in de bijbehorende akten als „gemeyn dorpszegel“ wordt vertaald, bewijst, dat Someren zowel beeld als schild bezat en dus het daardoor aangeduid zag, voor zover op het zegelen en de daardoor te sterken rechtsakten betrekking hebbend. Hier is van een evolutie sprake, die kenmerkend en reeds een feit was, toen de meer bekende vorstelijke koncessies der Blijde Inkomsten nog in het verschiet lagen⁹.

Deze evolutie is ook daarna voortgegaan, hetgeen uiteraard niet alleen de betekenis, maar zelfs het uiterlijk van het zegel had dienen te beïnvloeden. Dit is echter niet geschied, want het zegel is nawijsbaar tot 1642 ongewijzigd gebruikt¹⁰ en daarna werd het, wederom nawijsbaar, van 1693 tot 1795

⁸ N. Backmund, *Monasticon Praemonstratense*, dl II (Straubing 1952), blz. 374. Vriendelijke mededeling van kanunnik L. van Bavel van de abdij Berne.

⁹ Zie mijn studie *De Brabantsche beelden en teekens van recht*, blz. 85 e.v.

¹⁰ Rijksarchief in Noord-Brabant, kwartierarchief Peelland, inv. nr. 240m.

door een kopie vervangen¹¹ (Afb. 2). Deze lijkt er op in alle bijzonderheden, behalve dat van het vierleeuwenschild de Limburgse stukken hun dubbele staart en kroon verloren hebben. Schijnbaar is dit een vergissing, maar in werkelijkheid als een nieuwe aanwijzing van evolutie te beschouwen¹².

De beschrijving van dit gemeentewapen had echter naar mijn mening behoren te luiden: zijnde van keel met Sint Lambert van zilver, links van hem vergezeld van een gevierendeeld schild, 1 en 4 van sabel met een klimmenden leeuw van goud, en 3 en 4 met een klimmenden leeuw met dubbele staart van zilver en gekroond van goud.

¹¹ Gem. Archief Helmond, Huisarchief Helmond, en Gem. Archief Asten, ontlastbrieven.

¹² Zelfs hertogin Johanna houdt zich niet meer strikt aan haar wapen, zoals uit haar grootzegel blijkt.

Someren

VAN WEGE DEN KONING.

De Hooge Raad van Adel, gebruikt makende van de
mogt om denzelven verleenet. by besluit van den
20 den February 1816, bevestigt by daerom de Gemeent
van Someren,

ingezette kel, door haar gesamen verzoek, in het bevit
van het navolgende wapen ;
Kynde van keel, beladen met een kruit gecantonneert
met vier blumende teuwen, alles van goud.

Gedarm in 's Grauechoge den 16 July 1819



Ten ordonmantie van Den Hoogen Raad



Secretaris

kopie gemeentegids Someren

HET WAPEN VAN SOMEREN

De omschrijving luidt als volgt:
zijnde van keel (rood), beladen met een kruis,
gecantonneerd met vier klimmende leeuwen alles
in goud (Besluit Hoge Raad van Adel 16 juli 1817).



DE VLAG

De gemeente Someren is niet in het bezit van een z.g. „officiële vlag“, wel voert de gemeente al meer dan 40 jaar een z.g. „officieuze“ vlag: rood-wit geblokt - boerenruit - met in de broektop het Somerense gemeentewapen.

Someren had in 1212 reeds een kerk en na 1436 een grote kruiskerk nabij de Speelheuvel met 12 altaren en verder een kapel op Opstal met 2 altaren. Na 1648 werd aan het Kievitsven een hulpkerkje gebouwd (o.a. Pastoor Verdonck), juist buiten het Staten gebied onder Nederweert (even over de grens aan de Bolderdijk) en met verlof van de Gravin van Egmond. Na de inval der Fransen kwam er op de Postel een schuurkerk. Na afbraak in 1829 werd op deze plaats een z.g. Waterstaatskerk gebouwd, later boerenbondsgebouw en daarna confectie-atelier. De huidige kerk van de H. Lambertus dateert van 1925 onder pastoor van Lieshout.

In de late middeleeuwen zien we in Someren een verdeling in Slieven (noordelijk) en Schoot (zuidelijk), met 2 burgemeesters, soms bijgestaan door 5 gemeentemannen. Reeds vroeg voor een dorp kreeg Someren in 1769 een raadhuis waaraan in 1794 een boterwaag bijgebouwd werd. In 1936 kreeg Someren een geheel nieuw en gemoderniseerd gebouw van de Helmondse architect Roffelsen en in 1963 werd dit gemeentehuis doelmatig verbouwd door de Somerense architect A. van Heugten. Heden zijn de plannen voor een belangrijke uitbreiding in een vergevorderd stadium.

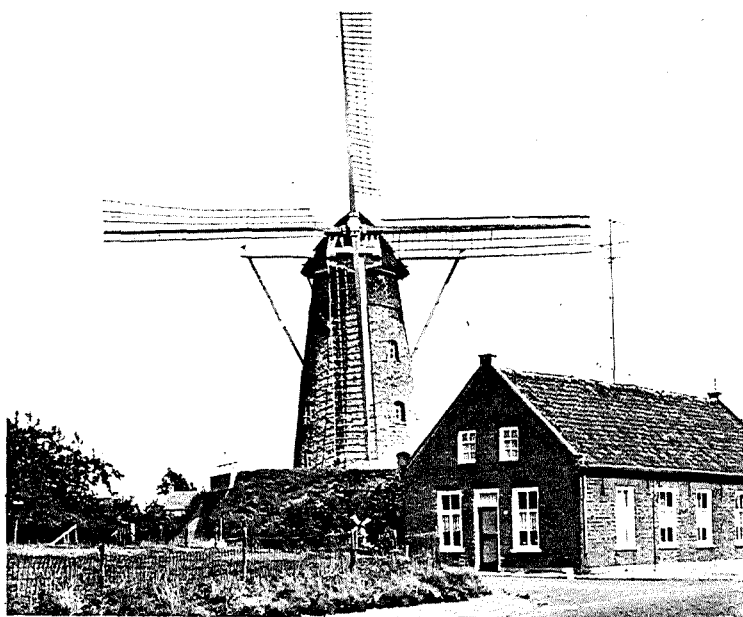
De omschrijving van de gemeentewapens luidt aldus:

(Besluit Hoge Raad van Adel 16 juli 1817)

Someren: Zijnde van keel (rood), beladen met een kruis, gecantonneerd met vier klimmende leeuwen, alles in goud.

In 1362 al o.a. in schepenakten met bovendien aan de linkerkant de H. Lambertus met staf en boek.

Lierop: Zijnde van synopel (groen), beladen met drie molenijzers van goud, staande twee en een.



... de stenen beltmolen aan de Kerkstraat ...

BEZIENSWAARDIGHEDEN

SOMEREN-DORP

R.K. Lambertuskerk, Romaans (arch. Fransen, Roermond), taal met schilderijen, midden: Transfiguratie van Rafaël, het Vaticaan (Weingärtner), vleugels: Opdracht van Maria en Elisabeth met St. Jan (Pirotte), preekstoel, communiebank, der biechtstoelen: barok.

R.K. Pauluskerk (arch. A. van Heugten 1968), modern, zij theatersgewijs, met koffiekamer, chapelle ardente en kinderspeelruimte met bronzen reliëfs, antiek O.L. Vrouwe-beeld.

Ned. Herv. Kerk: preekstoel van 1740, met fraai koperwerk.

Gemeentehuis (arch. Roffelsen, Helmond, 1936) met Raadzaal met glas-in-lood-ramen van P. Schoenmakers, g. Nederweert na evacuatie in 1940 en 1944. Ingang publiciteitsruimte (oude grenspaal Admiraliteit van de Maas tussen Someren 1889).

Standermolen (± 1543 aan Einhoutsestraat nabij na Donck" herbouwd in 1978) en Stenen **beltmolen** (±1850)

Oorlogskruismonument Sluis XI (Ch. Grips 1946).

Natuurtheater „De Donck“ (1951) met wandelpa... n bl...

Urneveld (± 300 jaar voor Chr.) met paalgraven, nabij F centrum.

SOMEREN-EIND

R.K. moderne kerk (arch. J. Strik, 1957). Grafitowand: Te van O.L. Vrouw, omgeven door engelen; en ramen door J. altaar: de „Ichthus“, vis die de altaartafel draagt, door L. Doopvont, wijwaterbakken en zij-altaren van Rochefort-

Tussen Sluis XII en Sluis XIII: gedenksteen 1944 Burge Someren.

SOMEREN-HEIDE

R.K. moderne kerk (arch. Geenen en Oskam, Eindhoven), brandschilderd raam: 24 x 6 mtr. (J. Martens), voorstelling: midden: ark van Noë en aan weerszijden diverse dieren van St. Jozef en een kruisbeeld (Ch. Grips).

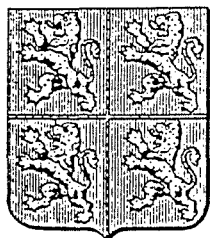
Aan wegsplitsing Maarheeze: Mariakapel (Ch. Grips).

In oprichting: Pompstation Waterleiding mij. Oost-Brab

SOMEREN-LIEROP

R.K. Kerk in zelfde stijl als in hoofdparochies Geldrop (Weber, 1893). Hoofdaltaar, communiebank, preekstoel, priesterkoor en de Bambina, Maria Allerheiligst Kinjde

SOMEREN



voert een wapenschild, dat op vroegere zegels voorkomt: gevierendeeld met in ieder kwartier een leeuw. Het gemeentebestuur vermoedde in 1815, dat hier het wapenschild van de hertog van Brabant was afgebeeld, die in 1301 aan het dorp vrijheidsrechten verleende. Dit blijkt te kloppen na raadpleging van de oudere zegels, die Sint Lambertus met het gevierendeelde wapenschild van

Brabant-Limburg afbeelden. Het in 1817 bevestigde wapen vertoont foutieve kleuren.

De juiste kleuren dienen derhalve te worden hersteld. Om onderscheid te verkrijgen met de gemeentewapens, die op hetzelfde wapen teruggaan (bijv. Aarle-Rixtel en Waalwijk) zou het wapen van het Kwartier van Peelland als hartschild kunnen worden toegevoegd, waarna het wapen omschreven kan worden als:

gevierendeeld; I en IV in sabel een leeuw van goud, getongd en genageld van keel; II en III in zilver een dubbelstaartige leeuw van keel, gekroond en genageld van goud en getongd van azuur; in een zilveren hartschild drie molenijzers van keel, geplaatst twee en een. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.



W.A. van Ham
Noordsingel 140
4611 SJ Bergen op Zoom

Bergen op Zoom, 7 juni 1989

Zeer geacht college,

Hierbij doe ik u namens het gemeentebestuur van Someren een voorstel toekomen tot herziening van het wapen van die gemeente. Dit voorstel vormt een uitwerking van het advies, dat opgenomen is in rapport van de Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde (maart 1989, blz. 29), bijgaande in fotokopie .

Het gemeentebestuur verzocht mij, naast uw advies nadere documentatie bij het wapenontwerp. Deze zal ik gaarne samenstellen, doch ik verzoek u op één punt nadere voorlichting.

De Limburgse leeuw, die in het tweede en derde kwartier van het nieuwe wapen is opgenomen, wordt namelijk op een aantal officieel verleende of bevestigde wapens met verschillend gekleurde bekroning en bewapening voorgesteld. Op enige Limburgse gemeentewapens is de gehele leeuw en zelfs de kroon rood gekleurd.

Bij sommige Noord-Brabantse gemeentewapens is dit weliswaar niet het geval, maar er zijn toch onderlinge verschillen. Ik noem hier Aarle-Rixtel: gekroond en genageld van goud (tong niet genoemd, maar van goud afgebeeld); Bergeijk: gekroond, getongd en genageld van goud; 's-Hertogenbosch: gekroond en genageld van goud (tong eveneens in goud voorgesteld); Hilvarenbeek: getongd, genageld en gekroond van goud; Oirschot: gekroond en genageld van goud (tong rood gekleurd); Veldhoven: gekroond en genageld van goud (tong dito); Waalwijk: de leeuw ongekroond, getongd van azuur en genageld van goud. De leeuw in het wapen van de (Nederlandse) provincie Limburg is gekroond en "geklauwd" van goud (de tong is rood gekleurd).

De bovengenoemde commissie heeft bij het advies de leeuw als 'getongd van azuur' beschreven, maar het is de vraag, of hiermee een juiste keuze is gedaan.

Uw berichten zie ik met belangstelling tegemoet.

Met de meeste hoogachting en beleefde groet,

(W.A. van Ham).

Een nieuw wapen voor de gemeente Someren.

De in het zuidoosten van de provincie Noord-Brabant gelegen gemeente Someren vormde eertijds een zogenaamde 'vrijheid' : een plattelandsplaats, waarvan de inwoners door de hertog van Brabant begiftigd waren met een bijzonder statuut, dat hen enige voorrechten garandeerde.

Het nog in de zestiende eeuw gebruikte zegel van de schepenbank van deze plaats toont het beeld van Sint Lambertus van Luik als parochiepatroon, die in de rechterhand een gevierendeeld schild met daarin vier leeuwen vasthoudt.

Bij nader onderzoek blijkt dit het wapen te zijn, dat werd gevoerd door Jan II (1294-1312) en Jan III (1312-1355), hertogen van Brabant. Dit wapen was gevierendeeld van Brabant (in sabel een gouden leeuw, getongd en genageld van keel [rood]) en van Limburg (in zilver een rode dubbelstaartige leeuw, gekroond, getongd en genageld van goud). Dit wapen komt op meerdere schependomszegels in het Oost-Brabantse voor, meestal bij plaatsen die een bijzonder statuut bezaten of waar de hertog door eigen ambtenaren en/of schepenen bestuur en rechtspraak liet uitoefenen en waar hij in enige gevallen ook domeingoederen bezat.

Bij zijn schrijven van 15 maart 1815 deelde de burgemeester van Someren aan de gouverneur van Noord-Brabant mede, dat het wapen, zoals dat vanouds gevoerd werd, uit een rood schild met de vier gouden leeuwen bestond. Hij kon dit wapen slechts verklaren uit de oude status van het dorp. De Hoge Raad van Adel, door koning Willem I gemachtigd, bevestigde de gemeente in het gevraagde wapen, waarbij de kwartieren door een gouden 'kwartierstreep' waren gescheiden.

Het wapen is sindsdien ongewijzigd door de gemeente Someren gevoerd. De vereniging in 1935 van de oude gemeente met het gebied van de voormalige gemeente Lierop had geen wijziging van het wapen tot gevolg. Overigens is het niet duidelijk, hoe de opvatting is ontstaan, dat de vier velden van het wapen rood met gouden leeuwen zouden zijn. Een dergelijke kleurstelling is in de heraldiek niet gebruikelijk : meestal zijn de kwartieren van verschillende kleuren, of afwisselend van metaal (zilver of goud) en van kleur.

De Noordbrabantse commissie voor wapen- en vlaggenkunde heeft in zijn rapport van maart 1989 voorgesteld, de juiste wapenkleuren te herstellen. Daarbij adviseerde de commissie, als hart-schild dat van Peelland te nemen. Dit wapen is van zilver met daarin drie rode molenijzers. Het geeft een eigen uiterlijk aan het vernieuwde wapen; zou men slechts de leeuwen opnemen, dan zou het schild (vrijwel) gelijk zijn aan dat van het gemeentewapen van Waalwijk (verleend in 1946) of van de dichtbijgelegen gemeente Aarle-Rixtel (verleend in 1961). Het wapen met de molenijzers is een bekend streekwapen; de voormalige gemeente Lierop voerde drie gouden molenijzers op een groen schild. Om formele en om esthetische redenen komt laatstgenoemd wapen echter niet in aanmerking om in het nieuwe te worden opgenomen.

Het schild kan gesierd worden met de voor gemeenten gebruikelijke kroon van drie bladeren en twee parels, in plaats van met het heiligenbeeld, dat sinds lang niet meer wordt gevoerd en in 1815 reeds geheel in onbruik was geraakt.

Een nieuw wapen voor de gemeente Someren.

De in het zuidoosten van de provincie Noord-Brabant gelegen gemeente Someren vormde eertijds een zogenaamde 'vrijheid' : een plattelandsplaats, waarvan de inwoners door de hertog van Brabant begiftigd waren met een bijzonder statuut, dat hen enige voorrechten garandeerde.

Het nog in de zestiende eeuw gebruikte zegel van de schepenbank van deze plaats toont het beeld van Sint Lambertus van Luik als parochiepatroon, die in de rechterhand een gevierendeeld schild met daarin vier leeuwen vasthoudt.

Bij nader onderzoek blijkt dit het wapen te zijn, dat werd gevoerd door Jan II (1294-1312) en Jan III (1312-1355), hertogen van Brabant. Dit wapen was gevierendeeld van Brabant (in sabel een gouden leeuw, getongd en genageld van keel [rood]) en van Limburg (in zilver een rode dubbelstaartige leeuw, gekroond, getongd en genageld van goud). Dit wapen komt op meerdere schependomszegels in het Oost-Brabantse voor, meestal bij plaatsen die een bijzonder statuut bezaten of waar de hertog door eigen ambtenaren en/of schepenen bestuur en rechtspraak liet uitoefenen en waar hij in enige gevallen ook domeingoederen bezat.

Bij zijn schrijven van 15 maart 1815 deelde de burgemeester van Someren aan de gouverneur van Noord-Brabant mede, dat het wapen, zoals dat vanouds gevoerd werd, uit een rood schild met de vier gouden leeuwen bestond. Hij kon dit wapen slechts verklaren uit de oude status van het dorp. De Hoge Raad van Adel, door koning Willem I gemachtigd, bevestigde de gemeente in het gevraagde wapen, waarbij de kwartieren door een gouden 'kwartierstreep' waren gescheiden.

Het wapen is sindsdien ongewijzigd door de gemeente Someren gevoerd. De vereniging in 1935 van de oude gemeente met het gebied van de voormalige gemeente Lierop had geen wijziging van het wapen tot gevolg. Overigens is het niet duidelijk, hoe de opvatting is ontstaan, dat de vier velden van het wapen rood met gouden leeuwen zouden zijn. Een dergelijke kleurstelling is in de heraldiek niet gebruikelijk : meestal zijn de kwartieren van verschillende kleuren, of afwisselend van metaal (zilver of goud) en van kleur.

De Noordbrabantse commissie voor wapen- en vlaggenkunde heeft in zijn rapport van maart 1989 voorgesteld, de juiste wapenkleuren te herstellen. Daarbij adviseerde de commissie, als hart-schild dat van Peelland te nemen. Dit wapen is van zilver met daarin drie rode molenijzers. Het geeft een eigen uiterlijk aan het vernieuwde wapen; zou men slechts de leeuwen opnemen, dan zou het schild (vrijwel) gelijk zijn aan dat van het gemeentewapen van Waalwijk (verleend in 1946) of van de dichtbijgelegen gemeente Aarle-Rixtel (verleend in 1961). Het wapen met de molenijzers is een bekend streekwapen; de voormalige gemeente Lierop voerde drie gouden molenijzers op een groen schild. Om formele en om esthetische redenen komt laatstgenoemd wapen echter niet in aanmerking om in het nieuwe te worden opgenomen.

Het schild kan gesierd worden met de voor gemeenten gebruikelijke kroon van drie bladeren en twee parels, in plaats van met het heiligenbeeld, dat sinds lang niet meer wordt gevoerd en in 1815 reeds geheel in onbruik was geraakt.

HOGE RAAD VAN ADEL

No. 89/206-15

2500 GK 'S-GRAVENHAGE, 20 juni 1989

POSTBUS 30436
BEZOEKADRES: NASSAULAAN 18
TEL. 070-614281; GIRO 1768105

Onderwerp: Wapen gemeente Someren

Bijlagen: 1

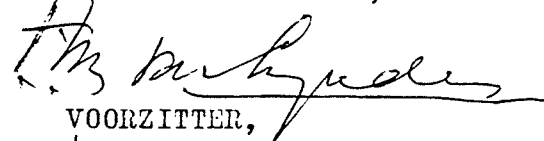
In antwoord op Uw brief van 7 juni 1989 heeft de Hoge Raad van Adel de eer U het volgende mede te delen.

De Raad kan in principe instemmen met de door de Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde voor de gemeente Someren aanbevolen wapenwijziging.

Wat de Limburgse leeuw betreft zou de Raad willen opmerken dat destijds naar aanleiding van de gemeentelijke herindeling van Zuid-Limburg is besloten om deze leeuw met gouden kroon en nagels en rode tong weer te geven (zie: O. Schutte, Overheidsheraldiek in Zuid-Limburg, verschenen in: De Nederlandsche Leeuw 1982, k. 292-294). Dit impliceert dat het voorstel van de Commissie in zoverre ware aan te passen dat de leeuw in het tweede en derde kwartier geen blauwe, maar een rode tong krijgt.

Het wapen kan door de gemeente worden aangevraagd volgens de bepalingen van bijgaand Koninklijk besluit.

DE HOGE RAAD VAN ADEL,



VOORZITTER,



SECRETARIS.

Weledelgestrenge Heer
W. A. van Ham
Noordsingel 140
4611 SJ Bergen op Zoom

W.A. van Ham
p/a gemeentelijke archiefdienst
postbus 35
4600 AA Bergen op Zoom

Bergen op Zoom, 14 juli 1989.

Geacht college,

Naar aanleiding van een telefonisch verzoek van uw bestuur, middels de heer Ottenheijm, om informatie inzake het rapport van de Noordbrabantse commissie voor wapen- en vlaggenkunde doe ik u hierbij een aanvulling daarop toekomen.

Conform een aan mij door de Hoge Raad van Adel terzake verstrekt advies, waarvan u hierbij een afdruk aantreft, zijn daarin enige wijzigingen op gemeld rapport aangebracht.

Mocht u besluiten de gemeenteraad te adviseren een nieuw wapen voor Someren vast te stellen en dit aan H.M. de Koningin ter bevestiging voor te dragen, dan ben ik gaarne bereid u over de te volgen procedure nader in te lichten.

Hopende u hiermede van dienst te zijn geweest, teken ik met de meeste hoogachting en beleefde groeten,

(W.A. van Ham).

Het wapen van de gemeente Someren.

De Noordbrabantse commissie voor wapen- en vlaggenkunde heeft in haar rapport van maart 1989 voorgesteld, het wapens, zoals dat sinds 1817 door de gemeente Someren wordt gevoerd, te verbeteren.

Dit wapen was aan de gemeente verleend met gebruikmaking van de gegevens, die de burgemeester van Someren bij zijn schrijven van 15 maart 1815 aan de gouverneur van Noord-Brabant had medegedeeld. Volgens de burgemeester bestond het wapen van Someren uit een rood schild waarin vier gouden leeuwen. Hij kon dit wapen slechts verklaren uit de oude status van het dorp, dat binnen het hertogdom Brabant een "vrijheid" had gevormd. Het wapen wees kennelijk op een hertogelijke gunst, waarvoor echter geen bewijsstukken konden worden overgelegd. De Hoge Raad van Adel, door koning Willem I gemachtigd, bevestigde de gemeente in het gebruik van het genoemde wapen, waarvan de kwartieren door een gouden 'kwartierstreep' waren gescheiden.

Het nog in de zestiende eeuw gebruikte zegel van de schepenbank van deze plaats was kennelijk uit het oog verloren. Dit vertoonde het beeld van de parochiepatroon Sint Lambertus van Luik, die in de rechterhand een gevierendeeld schild met daarin vier leeuwen vasthield.

Het wapen is sinds 1817 ongewijzigd door de gemeente gevoerd. De vereniging in 1935 van de oude gemeente Someren met het gebied van de voormalige gemeente Lierop had geen wijziging daarvan tot gevolg.

Bij nader onderzoek blijkt dat het wapen op het zegel van Someren identiek was met het wapen, dat werd gevoerd door Jan II (1294-1312) en Jan III (1312-1355), hertogen van Brabant. Dit hertogelijk wapen was gevierendeeld van Brabant. Het gevierendeelde wapen Brabant-Limburg komt op meerdere schependomszegels in het vroegere hertogdom voor: meestal van plaatsen die een bijzonder statuut bezaten of waar de hertog door eigen ambtenaren en/of schepenen bestuur en rechtspraak liet uitoefenen en (meestal) ook domeingoederen bezat.

Het wapen van Brabant vertoont op een veld van sabel (zwart) een gouden leeuw, getongd en genageld van keel (rood). De kleuren van dit wapen zijn reeds bekend uit wapenboeken van de dertiende eeuw bekend. De kleur keel (rood) voor de tong en de nagels komen in meer gedetailleerde afbeeldingen van het wapen uit de volgende eeuwen voor. De kleuren zwart-geel-rood vormen thans de nationale vlaggekleuren van het koninkrijk België, dat zijn wapenschild ontleent aan het oude Brabantse wapen.

Het wapen van Limburg vertoont op een veld van zilver een dubbelstaartige leeuw van keel, gekroond van goud, waarbij de kleuren van de tong en van de nagels soms in de verschillende afbeeldingen van elkaar afwijken. In hoofdzaak zijn de wapenkleuren van even oude datum als de Brabantse: de leeuw is van keel op een veld van zilver. De kroon van de leeuw is meestal van goud; de tong en de nagels zijn soms azuur (blauw), dan weer goud gekleurd. Het wapen van de Belgische provincie Limburg vertoont een leeuw met de eerstgenoemde kleuren; voor Nederlands Limburg wordt de voorkeur gegeven aan een gouden kroon, gouden nagels en aan een tong van keel.

Ook in Noord-Brabant komen meerdere gemeentewapens voor, die een wapenschild hebben, dat gevierendeeld is van Brabant en Limburg. Hierbij denken we in de eerste plaats aan de nabij Someren gelegen gemeente Aarle-Rixtel en aan het wapen van Waalwijk, verderaf, maar nog binnen deze provincie. Voor Someren

moest daarom naar een markant verschil - een zogenaamde heraldische breuk - met andere soortgelijke wapens worden gezocht. De commissie vond deze, door in het wapen als hartschild dat van Peelland op te nemen. Dit wapen is van zilver met daarin drie rode molenijzers.

Het wapen met de molenijzers is een bekend streekwapen; de voormalige gemeente Lierop voerde drie gouden molenijzers op een groen schild. Om formele en om esthetische redenen komt laatstgenoemd wapen echter niet in aanmerking om in het nieuwe gemeentewapen te worden opgenomen.

Het heiligenbeeld uit het zegel, dat sinds lang niet meer wordt gevoerd en in 1815 geheel in onbruik was geraakt, werd niet opnieuw als schildhouder opgenomen. Inplaats daarvan stelde de commissie voor het schild te sieren met de voor gemeenten gebruikelijke kroon van drie bladeren en twee parels.

Na het verwerken van bovenstaande opmerkingen kan het verbeterde wapen als volgt worden omschreven :

Gevierendeeld : I en IV in sabel een leeuw van goud, getongd en genageld van keel; II en III in zilver een dubbelstaartige leeuw van keel, gekroond en genageld van goud en getongd van keel; in een zilveren hartschild drie molenijzers van keel, geplaatst twee en een. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.

BoZ 13 juli 1989
W.A. van Ham

Gebruikte literatuur :

P. Adam - Even, "Un Armorial français du milieu du XIIIe siècle. Le rôle d'armes Bigot - 1254" , *Archives héraldiques suisses* 63 (1949).

P. Adam - Even en L. Jéquier, "Un armorial français du XIIIe siècle. L'armorial Wijnbergen" , *Archives héraldiques suisses* 65-67 (1951 -1953).

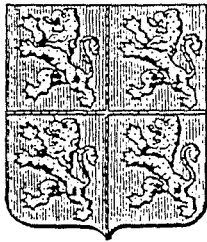
W.A. van Ham, "De wedergeboorte van Bataafs Brabant in zinnebeelden herdacht", *Varia Historica Brabantica* 5 (1976) 121-182.

Noordbrabantse commissie voor wapen- en vlaggenkunde,
Rapport betreffende de herziening van de wapens van gemeenten in de provincie Noord-Brabant, die meer dan 10.000 inwoners tellen. z.pl., 1989.

O. Schutte, "Overheidsheraldiek in Zuid-Limburg", *De Nederlandsche Leeuw* 99 (1982) 292-293.

M. Servais, *Armorial des Provinces et des Communes de la Belgique.* Liège 1955.

J.P.W.A. Smit, "Het wapen van de gemeente Someren", *Varia Historica Brabantica* 2 (1966) 309-316.



voert een wapenschild, dat op vroegere zegels voorkomt: gevierendeeld met in ieder kwartier een leeuw. Het gemeentebestuur vermoedde in 1815, dat hier het wapenschild van de hertog van Brabant was afgebeeld, die in 1301 aan het dorp vrijheidsrechten verleende. Dit blijkt te kloppen na raadpleging van de oudere zegels, die Sint Lambertus met het gevierendeelde wapenschild van Brabant-Limburg afbeelden. Het in 1817 bevestigde wapen vertoont foutieve kleuren.

De juiste kleuren dienen derhalve te worden hersteld. Om onderscheid te verkrijgen met de gemeentewapens, die op hetzelfde wapen teruggaan (bijv. Aarle-Rixtel en Waalwijk) zou het wapen van het Kwartier van Peelland als hartschild kunnen worden toegevoegd, waarna het wapen omschreven kan worden als:

gevierendeeld; I en IV in sabel een leeuw van goud, getongd en genageld van keel; II en III in zilver een dubbelstaartige leeuw van keel, gekroond en genageld van goud en getongd van azuur; in een zilveren hartschild drie molenijzers van keel, geplaatst twee en een. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.





GEMEENTE SOMEREN

Correspondentie-adres:

Postbus 290
5710 AG SOMEREN

AAN dhr. W.A. van Ham
p/a gemeentelijke archiefdienst
Postbus 35
4600 AA BERGEN OP ZOOM

Uw kenmerk

Uw brief van

Ons kenmerk IZ

Onderwerp: wapen gemeente Someren

Someren, 7 AUG 1989
Telefoon 04937-4888
Toestel: 157

Bijlage(n):

—
Geachte heer van Ham,

Door mijn afwezigheid in juli en de afwezigheid van onze gemeente-secretaris gedurende de maand augustus, zal uw advies inzake een nieuw wapen voor onze gemeente begin september ter sprake komen. Ik zal daarna zo spoedig mogelijk contact met u opnemen.

H. Ottenheijm,
chef Interne Zaken
gemeente Someren.

HO/JvdB

dhs

Gemeente Someren

Aan de Raad

Onderwerp: Aanvragen nieuw gemeentewapen.

Begin 1989 ontvingen wij van de Noord-Brabantse commissie voor wapen- en vlaggenkunde een rapport 'herziening van de wapens van de gemeenten in Noord-Brabant met meer dan 10.000 inwoners'.

Dit rapport is samengesteld na een onderzoek inzake de historische en heraldische samenstelling van gemeentewapens. Uit het rapport blijkt, dat ook de gemeente Someren een wapen voert dat heraldisch niet juist is samengesteld. Na diverse discussies in de commissie ARO hebben wij enkele mensen uitgenodigd deze zaak nader te bespreken met een lid van genoemde commissie. Uit de verslagen van deze bijeenkomsten, welke voor u ter inzage liggen, blijkt, dat uiteindelijk toch een ander ontwerp-wapen voor onze gemeente heraldisch en historisch gezien beter zal zijn. Wij onderschrijven deze gedachte. Tevens is een duidelijker onderscheid aanwezig tussen het Somerense ontwerp en de wapens van Waalwijk, Oirschot en Aarle-Rixtel.

Een lid van de commissie dat de eerste bijeenkomst aanwezig was kon zich met het nieuwe ontwerp verenigen en heeft bevestiging gevraagd bij de Hoge Raad van Adel.

Ook de Hoge Raad kan zich verenigen met het nieuwe ontwerp en heeft dit op ons verzoek schriftelijk bevestigd. Deze stukken liggen voor u ter inzage, alsmede een notitie aan de commissie ARO waarin de wijziging is omschreven, het ontwerp-wapen met beschrijving alsmede de andere van belangzijnde stukken.

Wij stellen u voor bij Hare Majesteit de Koningin een nieuw wapen aan te vragen conform het voor u ter inzage liggende ontwerp met beschrijving. Na het ontvangen van het Koninklijk Besluit zal de wapentekenaar van de Hoge Raad van Adel een zgn. wapendiploma opstellen voor onze gemeente, zodat de afbeelding nauwkeuriger aan de heraldische normen voldoet.

De commissie ARO stemt met het nieuwe ontwerp-wapen in.

Someren, **20** FEB 1991

Burgemeester en Wethouders van Someren,
De secretaris, De burgemeester,
J.J. de Vos. W.A. Deenen (i.b.).

RAADdd: **28** FEB 1991

Overeen komstig met het bestel.

Par:

AAN Hare Majesteit de Koningin
t.a.v. de directeur van het
kabinet van de Koningin,

Postbus 30412
2500 GK 's-GRAVENHAGE

IZ

7 MRT 1991

nieuw gemeentewapen.

157

2

In 1989 ontvingen wij van de Noordbrabantse commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde het "rapport betreffende de herziening van de wapens van gemeenten in de provincie Noord-Brabant".

Uit het rapport blijkt dat onze gemeente een foutief wapen voert, dat bovendien niet aan de heraldische normen voldoet.

Na diverse discussies in onze raadscommissie ARO hebben wij enkele personen verzocht om samen met een lid van bovengenoemde Noordbrabantse commissie deze kwestie nader te onderzoeken. Na uitvoerig overleg kwamen deze personen tot de volgende conclusies:

- het huidige wapen voldoet niet aan de heraldische normen;
- de kleur rood is nergens op gebaseerd;
- de 4 leeuwen hebben een geschiedkundige verklaring waarin de meeste personen zich niet kunnen vinden.

Dit wapen zou derhalve moeten worden vervangen. Men kon echter geen overeenstemming bereiken over het ontwerp-wapen van de Noordbrabantse commissie. Het zou te veel gelijkenis vertonen met de wapens van Waalwijk en Aarle-Rixtel. Ook het hartschild zou te veel herinneren aan het wapen van de vroegere gemeente Lierop.

Uiteindelijk heeft men een nieuw wapen ontworpen waarin ieder zich kan vinden. Als bijlage bij deze brief treft u dit ontwerp ingekleurd aan, alsmede een omschrijving. Ook de Hoge Raad van Adel heeft op ons verzoek ingestemd met het nieuwe ontwerp.

Namens de gemeenteraad van Someren verzoeken wij u de gemeente Someren een nieuw gemeentewapen toe te kennen conform de bijlagen onder in-trekking van het wapen van 1817.

Burgemeester en Wethouders van Someren,
de secretaris, de burgemeester,



GEMEENTE SOMEREN

Correspondentie-adres:

Postbus 290
5710 AG SOMEREN

Hr. W. v. Haan

Uw kenmerk

Uw brief van

Ons kenmerk

42

Onderwerp:

Someren, *11-6-91*
Telefoon 04937-4888
Toestel:

Bijlage(n):

Het bijgaande zenden wij U zonder begeleidend schrijven:

0 op verzoek van de heer/mevrouw

0 volgens afspraak

0 naar aanleiding van uw schrijven d.d.

0 ter kennisneming

0 ter goedkeuring

0 ter tekening

0 ter doorzending

0 ter behandeling

ingevolge uw telefonisch verzoek d.d. *10-6-91*..

0 retour met dank voor inzage

0 met het verzoek hierover te telefoneren, nr.

0 te uwer oriëntatie

0 met het verzoek om advies

0 met het verzoek dit na kennisneming terug te zenden

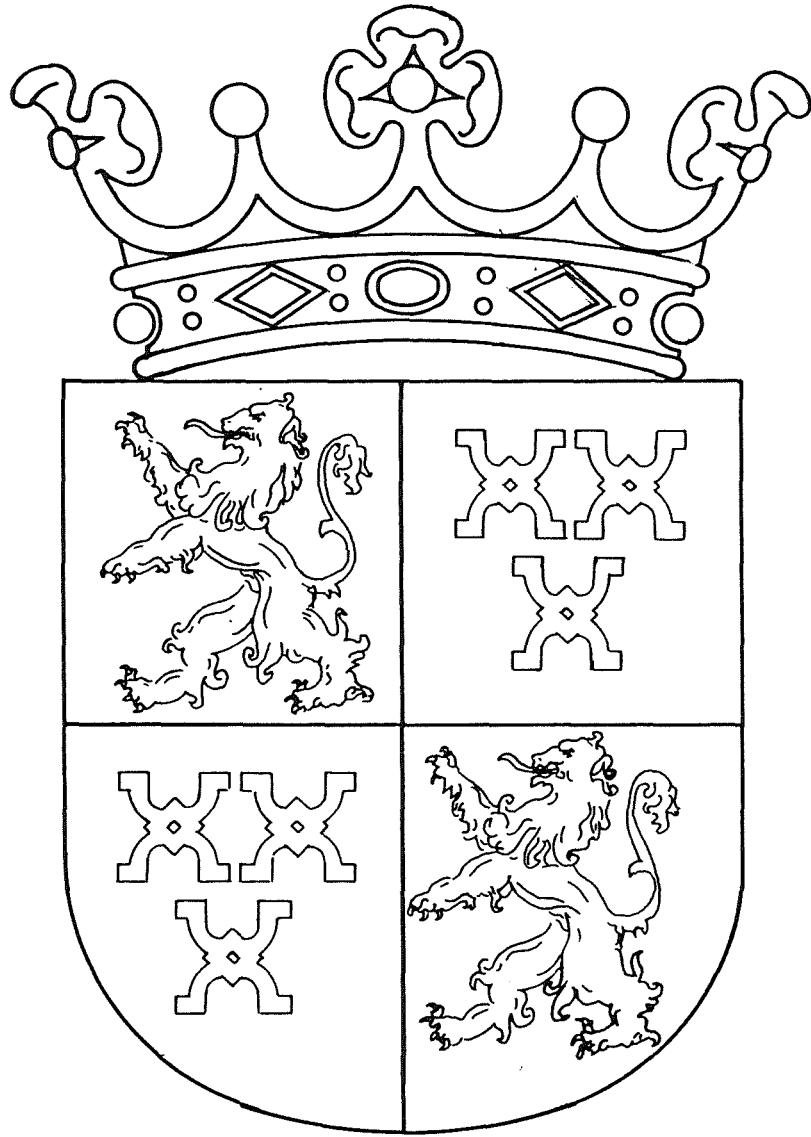
0 met het verzoek contact op te nemen met

0 *Raadsvoorstel + besluit en brief aan Bi Za*

wvdl

m. v. g. v.

H. O. v. d. Heijer



WIJ **B**EATRIX, BIJ DE GRATIE GODS,
KONINGIN DER NEDERLANDEN,
PRINSES VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

No. 91.004007

Op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse Zaken van 22 april 1991, nr. FBA88/66/58, directoraat-generaal Openbaar Bestuur; Gelezen het verzoek van burgemeester en wethouders van Someren van 7 maart 1991, kenmerk IZ, tot wijziging van het wapen van deze gemeente;

G e l e t o p het besluit van de Soevereine Vorst van 24 december 1814, nr. 32, en het Koninklijk besluit van 23 april 1919, Stb. 181;

Gezien het advies van de Hoge Raad van Adel;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

Aan de gemeente Someren een wapen te verlenen, waarvan de beschrijving luidt als volgt:
"Gevierendeeld; I en IV in sabel een leeuw van goud, getongd en genageld van keel; II en III in zilver drie molenijzers van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels."

Onze Minister van Binnenlandse Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit.

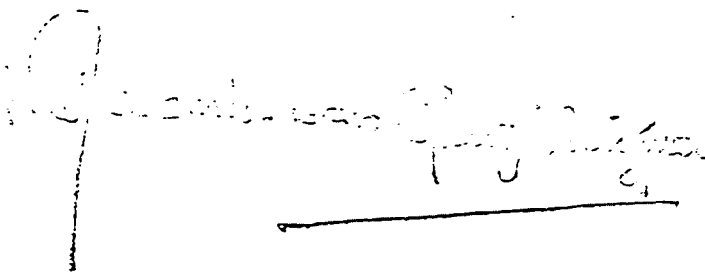
's-Gravenhage, 1 mei 1991

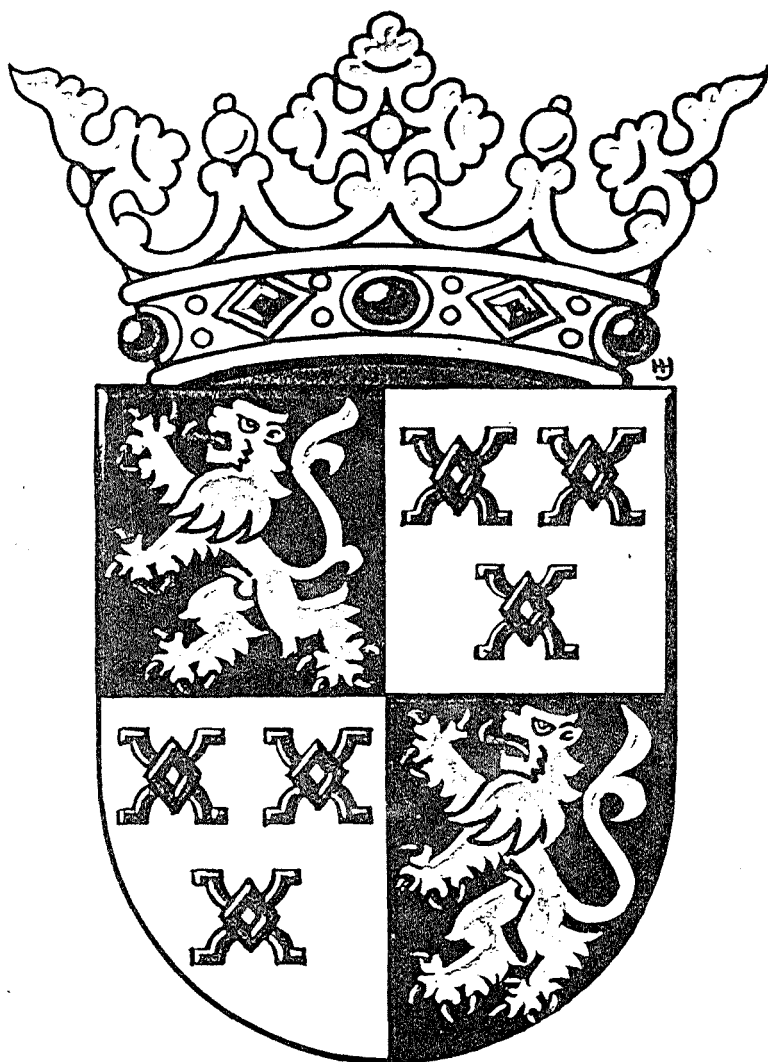
(get.) BEATRIX

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

(get.) C.I. Dales

Overeenkomstig het oorspronkelijke, HET HOOFD VAN DE
AFDELING DOCUMENTAIR MANAGEMENT EN ONDERSTEUNING
VAN HET MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN,





Gemeente

SOMEREN

NB

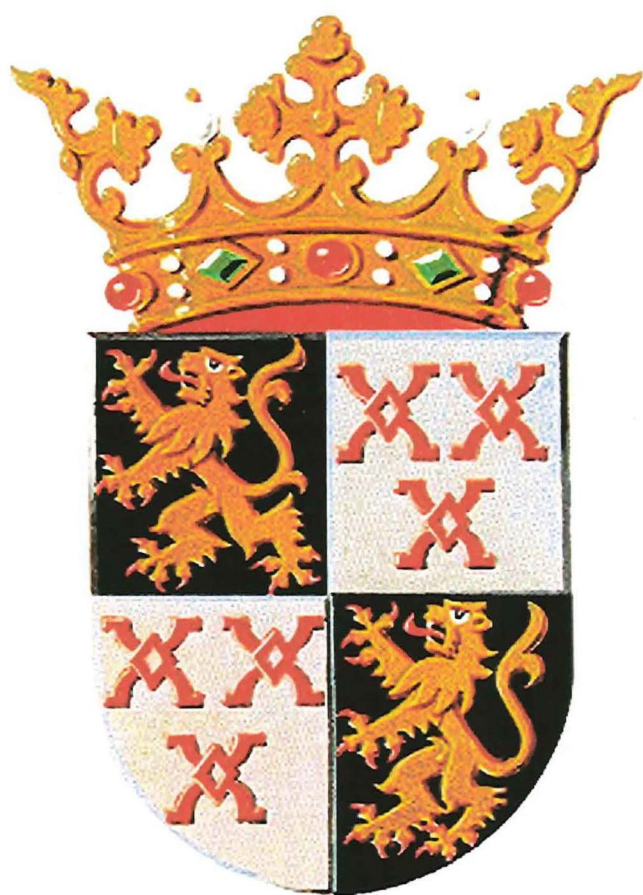
KB 1 mei 1991,
nr. 91.004007

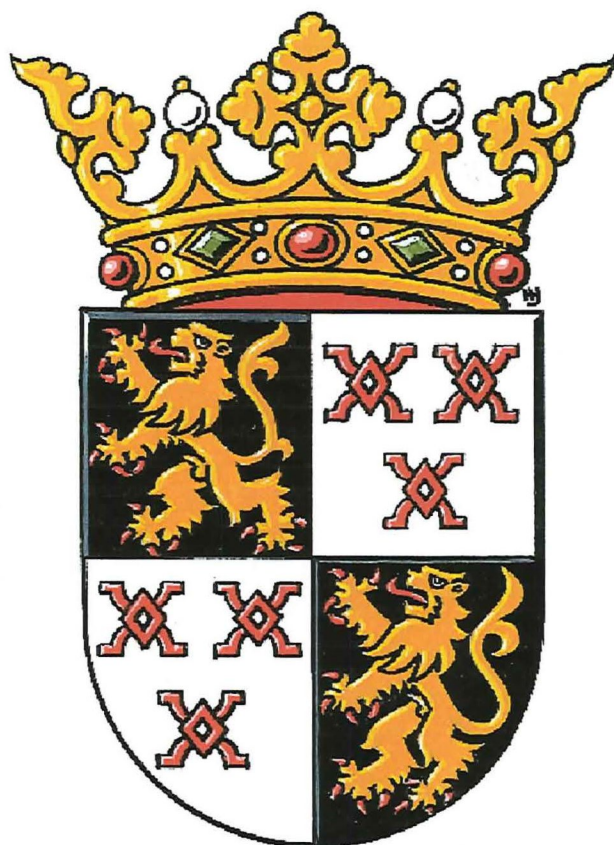
Gevierendeeld; I en IV in sabel een leeuw van goud, getongd en genageld van keel; II en III in zilver drie molenijzers van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.

Diploma
6 augustus 1991

f 670,-

Gemeente Someren





Gemeente

SOMEREN

NB

KB 1 mei 1991,
nr. 91.004007

Gevierendeeld; I en IV in sabel een leeuw van goud, getongd en genageld van keel; II en III in zilver drie molenijzers van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.

Diploma
6 augustus 1991

f 670,-

4. *Frans Julius de Falk*, geb. in 1828, † in 1846.
5. *Carolina Wilhelmina Josephina de Falk*, geb. in 1831, tr. in 1854 *Carl Gustaf Nyberg*, geb. in 1825, hamersmid in Noord-Amerika, † in 1882.
6. *Emilia Christina de Falk*, geb. in 1833, tr. in 1850 *Johan Christian Hübner*, geb. in 1820, eigenaar van onroerend goed te Oscarshamn (1893).

V. *Gustaf Fredric de Falk*, geb. in 1824, machinearbeider te Motala (1893), tr. in 1849 *Anna Gustava Olofsdotter*, geb. in 1825.

Uit dit huwelijk:

1. *Carl Gustaaf Reinhold*, volgt VI.
2. *Emma Christina Mathilda de Falk*, geb. in 1853, tr. in 1879 *Axel Larsson*, geb. in 1854, metselaar te Stockholm (1893).
3. *Hilma Augusta de Falk*, geb. in 1857, tr. in 1878 *Niclas Andrén*, geb. in 1850, locomotiefmachinist te Töreboda (1893).
4. *Otto Edvard de Falk*, geb. in 1860, machinearbeider in Noord-Amerika (1893), tr. in 1882 *Amanda Johansson*, geb. in 1865.
5. *Anna Charlotta de Falk*, geb. in 1863, tr. in 1888 *Per Johan Nilsén*, geb. in 1850, machinearbeider in Noord-Amerika (1893).
6. *Edla Josephina de Falk*, geb. in 1866, tr. in 1888 *Elias Eriksson*, geb. in 1860, machinearbeider in Noord-Amerika (1893).

VI. *Carl Gustaf Reinhold de Falk*, geb. 18 nov. 1850, vijler te Motala (1893), tr. in 1872 *Johanna Maria Danielsdotter*, geb. 10 juni 1850.

Uit dit huwelijk:

1. *Carola Maria Elisabeth de Falck*, geb. in 1873, † in 1875.
 2. *Hjalmar Carl Julius de Falk*, geb. in 1876.
 3. *Agda Johanna Ottilia de Falk*, geb. in 1877.
 4. *Gustaf Gunnar de Falk*, geb. in 1880.
 5. *Knut Albin Reinhold de Falk*, geb. in 1884.
- Thure Edvin Olivier de Falk*, geb. in 1887.

Mr. O. SCHUTTE

OVERHEIDSHERALDIEK

Het nieuwe wapen der gemeente Someren

In 1301 gaf de Brabantse hertog aan de gemeenschap van Someren bepaalde rechten, waaronder een bank van zeven schepenen. zeker vanaf 1350 en tot 1810 gebruikte die schepenbank ten minste twee opvolgende, qua afbeelding identieke zegels - die ook als 'dorpszegel' werden aangeduid -, waarop de H. Lambertus stond afgebeeld, met naast zich een schild met het gevierendeelde

wapen Brabant-Limburg. Een afdruk van dat zegel werd in 1815 naar de Hoge Raad van Adel gezonden met de toelichting dat hier het wapen van de hertog van Brabant was afgebeeld. Waarom het wapen op 16 juli 1817 werd bevestigd in de kleuren rood en goud is niet duidelijk. Dat de scheidingslijnen der kwartieren toen door de Raad onjuist als een 'kruis' werden geïnterpreteerd, komt op meer plaatsen voor.

De Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde stelde de gemeente in haar rapport van maart 1989 voor de juiste kleuren van het wapen te herstellen, en - om verwarring met gelijksoortige wapens te voorkomen - een zilveren hartschild met drie rode molenijzers (het wapen van het Kwartier van Peelland) toe te voegen. Nader overleg tussen gemeente en commissie resulteerde in het voorstel van een gevierendeeld wapen waarin de leeuw van Brabant werd gecombineerd met de molenijzers van Peelland.



Bij Kon. Besluit van 1 mei 1991 nr. 91.004007 werd aan de gemeente Someren het volgende wapen verleend: Gevierendeeld; I en IV in sabel een leeuw van goud, getongd en genageld van keel; II en III in zilver drie molenijzers van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.

J.Th.M. MELSSEN

Het wapen van de nieuwe gemeente Delfzijl

Op 1 januari 1991 zijn de gemeenten Bierum, Delfzijl en Termunten samengevoegd tot een nieuwe gemeente Delfzijl.

Het grondgebied van de voormalige gemeenten Bierum en Delfzijl maakte eertijds een belangrijk deel uit van het Generale Zijlvest der Drie Delfzijlen. Dit was een van de oudste en belangrijkste bestuurlijke lichamen in de regio. Van dit zijlvest zijn een tweetal wapens bewaard. Het oudste is afgebeeld op het nooit gebruikte zilveren zegelstempel dat berust op het Rijksarchief in Groningen. Het is het wapen van graaf *Edzard Cirksena* van Oost-Friesland, die voor korte tijd als landsheer in Stad en Lande werd erkend en die orde op zaken stelde in het zijlvest, vermeerderd met een zijl (= uitwateringssluis) met drie uitstroopeningen. Dit wapen is geïncorporeerd in het oude gemeentewapen van Delfzijl.

Het in 1892 verleende gemeentewapen van Bierum verzinnebeeldde de ligging aan zee. Het „geeft eene aanschouwelijke voorstelling van den toestand van de hoofdplaats onzer gemeente en wel in het bijzonder van den kerktoren, die van oudsher bekend staat van uit zee een baken te wezen”, zo motiveerde het gemeentebestuur destijds de keuze van haar wapenbeeld. In de oorspronkelijke aanvraag was het schild dan ook doorsneden, de onderste schildhelft groen met drie zilveren golvende dwarsbalken, zodat de toren als van zee uit gezien, van achter de dijk leek op te rijzen.

Termunten behoorde van oudsher tot het landschap het Oldambt en op waterstaatsgebied vormde het een eigen zijlvest. Totdat in het midden van de 15de eeuw de opperheerschappij in



Korte schets van Someren

LIGGING

Someren, behorende tot de provincie Noord-Brabant en bestaande uit de kerkdorpen Someren-Dorp, Someren-Eind, Someren-Heide en Lierop, ligt 21 km van Eindhoven, 13 km van Helmond en 17 km van de Limburgse stad Weert.

In haar grootste lengte van ca. 16 km wordt Someren aan oostelijke zijde doorsneden door een kanaal, de Zuid-Willemsvaart (1824). Langs dit kanaal loopt de rijksweg 's-Hertogenbosch-Helmond-Someren-Nederweert-Weert-Roermond. Via de autosnelweg E34/A67 (Stockholm-Lissabon) heeft Someren goede verbindingen met België en Duitsland.

UIT DE GESCHIEDENIS VAN SOMEREN

De namen Someren en Lierop.

Huidige Someren is op 1 mei 1935 ontstaan door de samenvoeging van de voormalige gemeenten Someren en Lierop.

De tot nu toe oudst bekende vermelding van Someren is aangetroffen in het archief van de abdij van Postel. Het betreft een akte uit 1212, waarin sprake is van "Sumeren". In de oude archiefstukken duikt Someren onder diverse benamingen op, bijvoorbeeld als "Zomerem" of "Zoemerem". Over de betekenis van de naam wordt niet eensluidend gedacht. Sommigen zoeken de naamsafleiding in so of soe (=water) - ma (=land) - ren (=grens). Anderen denken bij de naamsverklaring aan het feit, dat hier de Aa uit "Seven moeren" zou ontspringen. Ook wordt verondersteld, dat de naam dateert uit de vóór-Germaanse periode. Te denken valt hierbij aan verwantschap met de Belgische Zomergem's of de Duitse Sumeringa's in de betekenis van zomerweide, of aan de afleiding van de voor-naam Sumaro of Zomer.

Ook in het archief van de abdij van Postel, dat vanaf haar ontstaan eeuwenlang veel invloed had te Someren en Lierop, vinden we voor het eerst de naam Lierop terug. In een akte uit 1175 wordt Lierop geschreven als "Lirdob" en "Lindor".

Ook wordt Lierop in oude stukken vaak aangeduid als "Leyedorp". Uit deze laatste benaming wordt de naam verklaard als dorp aan de "Lije" (=Waterloop).

De namen Someren-Eind en Someren-Heide

De naam Eind bestaat in Someren al eeuwen. Het zuidelijk bewoningsdeel van Someren heette vroeger "Eynde-Schoot".

De benaming Heide komt vanzelfsprekend af van het uitgestrekte heidegebied waaruit het ontginningsdorp is ontstaan. Op kaarten staat dit gebied aangeduid als "De Heide" of de "Someren-Heide".

De oudste historie

Geven de archieven houvast over het eerste voorkomen van de namen Someren en Lierop, dit wil nog geenszins zeggen, dat beide dorpen er voor die tijd niet waren. Archeologische onderzoeken en vondsten hebben aangetoond, dat er al voor de 12e eeuw op het grondgebied van het huidige Someren sprake was van menselijke bewoning. Deze archeologische vondsten en de archieven vormen het cultureel erfgoed van onze voorouders.

Zowel te Someren als te Lierop zijn diverse sporen gevonden uit de tijdvakken waarin onze geschiedenis is ingedeeld. Uit de Oude-, Midden- en Nieuwe Steentijd (de periode van 10.000 - 1.700 v. Chr.) zijn stenen gereedschappen, pijlspitzen en strijdhamers en -bijlen aan het licht gekomen.

Te Lierop zijn in het landschap op diverse plaatsen grafheuvels uit de Bronstijd (1.700 - 800 v. Chr.) te zien. Op één van die plaatsen zijn tevens begravingssporen uit de IJzertijd (700 v. Chr. - 0) gevonden. In de afgelopen jaren werd bij bouwactiviteiten in de uitbreidingsplannen vaak op overblijfselen uit de IJzertijd gestoten. Zo werd in 1990 in het Plan Waterdael een urnenveld gevonden en door de Rijksdienst van het Oudheidkundig Bodemonderzoek (R.O.B.) onderzocht. Onderzoek in de daarop volgende jaren heeft een enorm groot urnenveld opgeleverd. Hierbij is een nieuw type van begraving aangetroffen, de zogenaamde "Someren- langbedden". Gevonden urnen uit de Brons- en IJzertijd zijn in verschillende musea of collecties te bezichtigen.

Uit de Romeinse tijd (0 - 400 na Chr.) waren te Someren ook enkele vondsten bekend, waaronder munten, doch deze waren niet direct met bewoning in verband te brengen. Bijzonder is ook de vondst te Lierop in de herfst van 1990 van sporen van Germaanse bouwsels uit de Romeinse tijd. Hierbij werden, naast Romeinse dakpannen, ook Romeins aardewerk en glas aangetroffen.

De vraag of er te Someren en Lierop sprake is van een continue bewoning gedurende al deze perioden is nog niet te beantwoorden. Dit geldt tevens voor de periode erna tot aan de 12e eeuw. Uit de Vroege Middeleeuwen is ons tot nu toe weinig bekend. Vanaf de 12e eeuw zijn we voor wat Someren en Lierop betreft rijkelijk voorzien van geschreven bronnen, de archieven.

Komt u bij grondwerkzaamheden vondsten tegen, dan kunt u dit melden op het gemeentehuis of bij de provinciale Archeoloog (R.O.B. tel. 033 - 634233).

Zelfbestuur

Naast de al eerder gememoreerde eerste naamsvermeldingen weten we uit de archieven, dat 2 juli 1301 een belangrijke dag uit de geschiedenis van Someren is. Op die dag gaf de Brabantse hertog Jan II Someren het recht van zelfbestuur. Voortaan zou een college van 7 schepenen een groot gedeelte van de bestuurlijke en rechterlijke zaken in het dorp afhandelen. In de uitvoering werden de schepenen geassisteerd door speciale functionarissen. Voor financiële zaken waren dat de borgemeesters, voor kerkelijke aangelegenheden de kerkmeesters en voor de sociale zorg de Heiligegeestmeesters of armmeesters. Ook Lierop kende een bestuursstructuur met dergelijke functionarissen, alhoewel niet bekend is op welke datum Lierop een bank van 7 schepenen mocht instellen. Eeuwenlang heeft een dergelijke plaatselijke overheidsorganisatie bestaan. Eerst in de negentiende eeuw werd ze vervangen door het systeem van burgemeesters, wethouders en gemeenteraad.

BURGEMEESTERS IN DE LOOP DER TIJD

Voor Someren	
1811 - 1836	: M. van Dremmen
1836 - 1850	: H. Verhoijzen
1850 - 1900	: J. Verhoijzen
mei 1900 - aug. 1900	: W.A.P. Kerssemakers
okt. 1900 - 1903	: W.P.J.M. Thijssen
1903 - 1926	: W.A.J. Michels
1926 - 1944	: P.J.C. Smulders
1945 - 1968	: J.M. Boerenkamp

SOMEREN
GEMEENTE G-125 - 1993 - 1994

1968 - 1991	: H.A.J. Roels
1991	: J.A.M. Vos
Voor Lierop	
1811 - 1812	: Th. Hermans
1813 - 1821	: N. Doers
1822 - 1840	: P.G. Koolen
1840 - 1849	: A. Verhees
1850 - 1869	: A. Raaijmakers
1869 - 1894	: G. Koolen
1895 - 1904	: P. Raaijmakers
1905 - 1930	: J. v. Dijk
1930 - 1935	: W.A.J. Michels (waarnemend)

EREBURGERS VAN DE GEMEENTE SOMEREN

- J.V.L. Eijnatten - geneesheer, ereburger vanaf 1 september 1949
- W. Hurkmans - wethouder, ereburger vanaf 1 september 1953
- A.J.C. v.d. Heuvel - pastoor, ereburger vanaf 17 mei 1963
- J.M. Boerenkamp - burgemeester, ereburger vanaf 1 februari 1968
- P.A.J.F. Broos - huisarts, ereburger vanaf 1 januari 1981
- H.A.J. Roels - burgemeester, ereburger vanaf 13 december 1990

Ontwikkeling van het grondgebied

Het grondgebied van Someren en Lierop werd voor het grootste gedeelte al in de Late Middeleeuwen bepaald. Een deel van de grond te Someren behoorde aan de Brabantse hertog en een deel aan de kerk van St. Lambertus te Luik. Toen Jan II in 1301 te Someren een schepenbank instelde, nam hij in de oorkonde tevens een bepaling op over zijn gronden aldaar. Degenen die de "gemeente" (gronden in gemeenschappelijk gebruik) gebruikten, moesten daar jaarlijks een bepaald bedrag voor betalen. De hertog liet daarbij optekenen, dat "densleven luyden" (namelijk die van Someren) de "gemeente" van hem gekregen hebben.

Duidelijker over de begrenzing van Someren is een oorkonde van 21 december 1327.

Arnold, proost van Wassenberg, verkocht toen aan de inwoners van Someren het gebruiksrecht van de gemene gronden, die eigendom waren van de kerk van St. Lambertus te Luik. Bij de vastlegging daarvan worden een aantal grenspunten en grenzen van Someren genoemd; namelijk Eindehouts, Hoenderboom, de molen van Heugten en de grens met het gebied van de heer van Horn en dat van de heer van Asten (de Aa).

Eindehouts en Hoenderboom waren in het noorden de grenspunten met Lierop. Lierop kocht op 8 december 1328 het gebruiksrecht van haar gemene gronden van hertog Jan III. Naast Eindehouts en Hoenderboom waren als grenspunten bepaald Scorkene (= Euvelwegen te Heeze), Bullingsberg, Stipdonk en Vladeraken (Vlerken). Ook deze grenzen hebben grotendeels de tijd getrotseerd. De grootste grenswijziging tot nu toe, was die van 1 mei 1935. Toen verviel de grens tussen Someren en Lierop en gingen beide samen verder onder de naam **Someren**.

De gemene gronden waren voor de voormalige inwoners van Someren en Lierop economisch erg belangrijk. Ze konden er hun koeien, paarden en schapen laten grazen; er kon turf en zand worden gewonnen; bijenkorven konden er worden geplaatst; strooisel en heideplaggen voor de stal kon men er halen. Door de eeuwen heen werden delen van de gemeenschappelijke, woeste gronden ontgonnen. In de Middeleeuwen was het klooster van Postel zeer actief op dit gebied met boerenvestigingen als de hoeve ten Rode, de Hofstad (zowel te Someren als Lierop), Groot en Klein Ekerbroek, Boomen, Moorsel en ten Einde.

Toen de invloed van de kloosters in de tweede helft van de zeventiende eeuw danig terugliep, werd ook de ontginningssactiviteit minder. Pas in de negentiende eeuw vonden er weer ontginningen op grote schaal plaats. Hieruit zijn rond 1875 **Someren-Eind** en rond 1920 **Someren-Heide** ontstaan.

HET WAPEN



Bij Koninklijk besluit van 1 mei 1991 is aan de gemeente Someren een nieuw wapen verleend, waarvan de omschrijving luidt als volgt: Het wapen is gevierendeeld met in de kwartieren I (linksboven) en IV (rechtsonder) in sabel (zwart) een leeuw van goud, getongd en genageld van keel (rood) en in de kwartieren II (rechtsboven) en III (linksonder) in zilver drie molenijzers van keel (rood), geplaatst twee en één. Het schild is gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels. De leeuwen symboliseren de zogenaamde Brabantse leeuwen uit het wapen dat de hertog van Brabant in die tijd voerde, terwijl de molenijzers de nauwe relatie van Someren met het kwartier Peelland onderstrepen.

KERNGEGEVENS GEMEENTE SOMEREN

Per 1 december 1992

Aantal inwoners : ± 17.461

Aantal inwoners per kern:
 Someren-Dorp : ± 10.657
 Someren-Eind : ± 3.314
 Someren-Heide : ± 1.418
 Lierop : ± 2.072

Oppervlakte : ± 8.358 ha.

Aantal woningen: ± 6.000

NATUUR EN RECREATIE

Natuur

De gemeente Someren heeft in eigendom ca. 1.570 ha. bossen, natuurterreinen en landschappelijke beplantingen, als volgt verspreid:

- Boksenberg, ten zuidwesten van Someren, ca. 167 ha. (met aangrenzend: Vrolijke Jager, De Pan en Hugterheide).
- Somerense Heide, ten westen van Someren, ca. 342 ha. (zuidelijk van de Provinciale weg).
- Lieropse Heide, ten noordwesten van Someren, ca. 696 ha. (tussen de Provinciale weg en de E34-weg) met Beuven, Witven, Starven, Moorsel en Oeijenbraak en grenzend aan de Strabrechtse Heide en Blauwe Kei. Het Beuven groot ca. 375 ha. is in 1990 aangewezen als beschermd natuurmonument.
- Gebergten en Herselse Heide, noordelijk van de E34-weg, ca. 209 ha. (met aanliggend Sang, het Broek en Goorkens).
- Wegbeplantingen, houtwallen en landschappelijke elementen, totaal ca. 155 ha.

Staatsnatuurreservaten

Op het grondgebied van Someren bevinden zich de volgende natuurreservaten, welke in beheer zijn bij de afdeling Terreinbeheer van het Staatsbosbeheer:

- De Klein Aa, ca. 21 ha.
- Sang en Goorkens, ca. 15 ha. (gemeenten Someren en Mierlo).

Someren heeft samen met Asten een actieve afdeling van het I.V.N. (Instituut voor Natuurbeschermingseducatie) met vele natuurgidsen. (Zie hoofdstuk Cultuur en Recreatie onder natuur en milieu).

GEMEENTEGIDS - 1993 - 1994 SOMEREN

mls 12.8.97



GEMEENTE
SOMEREN

- Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde
t.a.v. de heer J.Melssen,
Purmerstraat 14
5628 HE Eindhoven

Uw kenmerk	Uw brief van	Ons kenmerk	Toestelnummer
Ehv/rap/1	18 september 1996	iz/ho 96-1014	
Onderwerp		Bijlage(n)	Datum
rapport wapens		1	

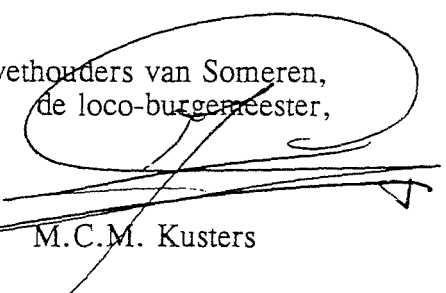
- Geachte heer Melssen,

Vorig jaar ontvingen wij uw rapport 'Herziening van wapens van gemeenten en instellen van wapens voor de dorpen in de regio Eindhoven'. Door personele mutaties op de afdeling interne zaken heeft de behandeling van uw verzoek niet de eerste prioriteit gehad. Wij hopen dat u hiervoor begrip hebt. Ten aanzien van uw verzoek delen wij u het volgende mede. Sinds 1 mei 1935 is Lierop samengevoegd met Someren tot de nieuwe gemeente Someren. Het wapen van Lierop kwam per die datum te vervallen. Uiteraard werd en wordt dit voormalige gemeente-wapen nog wel eens gebruikt bij activiteiten in dit kerkdorp. Het heeft echter geen officiële status. Wij zijn van mening dat een vastgesteld dorpswapen weinig toevoegd aan het representatieve karakter van Lierop. Het dorp is uiteraard vrij om het voormalige gemeente-wapen te gebruiken bij (met name) verenigingsactiviteiten. Officiële activiteiten bestaan niet. Daarom hebben wij besloten geen dorpswapen voor Lierop vast te stellen. Wel zenden wij u een exemplaar van onze gemeentevlag toe. Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Someren,
de loco-secretaris, de loco-burgemeester,


A.J.A. Fens


M.C.M. Kusters

Bezoekadres:
Wilhelminaplein 1
5711 EK Someren
Correspondentieadres:
Postbus 290
5710 AG Someren
Telefoon 04937-94888
Telefax 04937-94850

Postbank 10 69 466
Rabobank 14 80 05 705
Bank voor Nederlandse
Gemeenten 28 50 07 947